

Ds Richard Vissinga

Johannes 20, 1- 18

eerste paasdag 2016

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Het is opvallend, dat de verhalen na de opstanding niet beginnen met allerlei geweldige demonstraties van leven. Dat zou je verwachten. Jezus is opgestaan. Hij leeft en nu zal Hij laten zien wat dat betekent.

Maar het tegendeel is het geval. Alle verhalen beginnen met ontredding. Ze beginnen niet bij het Leven met de grote L, maar bij het leven met de kleine letter, bij ons leven.

Wij lezen en hoorden het verhaal van Maria van Magdala.

Ze is al heel vroeg opgestaan om naar het graf van Jezus te gaan. Zo neem je als mens afscheid van een geliefde dode. Je kunt nog geen afstand doen. Je moet daar zijn, in de buurt van hem of haar van wie je zoveel hield. Ook andere vrienden van Jezus zijn daar. Ze ziet Simon Petrus en Johannes. Ze hebben blijkbaar hetzelfde gevoeld. Je moet heel nabij zijn om geleidelijk meer afstand te kunnen nemen.

Het is Maria die de macabere ontdekking doet. De enorme steen waarmee ze na de balseming van het lichaam het graf hadden afgesloten, is weggeschoven en het graf is leeg. De wildste gedachten spoken door haar hoofd. Opgewonden vertelt ze haar ontdekking aan de twee anderen. En terwijl die in het graf op onderzoek uitgaan, blijft ze zelf buiten staan in verdriet en verwarring.

Zo begint heel vaak de zoektocht naar het leven: in de buurt van de dood, die ons heel vertrouwd is en die we toch nooit echt met leven kunnen verbinden. Leven moet iets vanzelfsprekends hebben. Je leeft en het zal je verder een zorg zijn. De dood is een inbreker, een afbreker van het leven, spelbreker. Als de dood – in welke vorm dan ook – zich aandient, wordt het leven opeens heel kwetsbaar. Je gaat erover nadenken. Leven is blijkbaar ook sterven, afscheid nemen, rouw verwerken, nog eens naar het graf gaan, alleen terugkeren naar huis, niemand meer hebben. Huilen in plaats van lachen.

Maria moet een beetje in paniek geraakt zijn. Het lichaam van Jezus is er niet. Het is verdwenen. Zij kan de dode niet meer aanraken om het definitieve afscheid nog even uit te stellen. Zij vergist zich niet. Dit is het graf van Jezus. Iemand moet zijn lichaam hebben weggenomen. Ze huilt in diepe radeloosheid.

Terwijl ze zich vooroverbuigt om voor de zoveelste maal ik het graf te kijken – want het kàn niet waar zijn – ziet ze twee engelen, één aan het hoofdeinde en één aan het voeteneinde, waar het lichaam van Jezus gelegen heeft. Engelen: dat betekent in de bijbel: je krijgt een boodschap van God. Maria, God is nu heel dicht bij je om je in te wijden in het geheim van dit lege graf. Maar ze begrijpt het niet. Ze heeft maar één vraag: waar hebben ze mijn Heer neergelegd? Als dit zijn graf niet is, waar is het dan wel?

Het is moeilijk engelen te herkennen. Ergens in de bijbel staat, dat sommige mensen zonder het te weten engelen thuis hebben ontvangen.

Dat komt omdat engelen als boodschappers van God allerlei gestalten kunnen aannemen, ook de gestalte van een mens, van een gast, van een goede vriend. Het is moeilijk engelen te herkennen, maar het is soms nog veel moeilijker te begrijpen wat hun aanwezigheid betekent. Ze ziet hun witte kleding, maar haar gedachten staan op zwart, de kleur van de dood, en niet op wit, de kleur van het feest. Ze kan nog niet overschakelen. De engelen krijgen nauwelijks de kans om haar te vragen waarom ze huilt. Ze draait zich alweer om en dan ziet ze iemand anders staan. Het is Jezus, maar dat ziet ze niet. Ze denkt dat het de tuinman is.

Dat is één van de moeilijkste dingen die er is, als je op zoek bent: het gezichtsbedrog, de dubbelheid van het zien. Ze ziet de engelen, maar ze ziet ze eigenlijk niet. Ze ziet Jezus, maar ze ziet Hem niet.

Zien zonder werkelijk te zien. Je kunt je ogen niet echt vertrouwen. Zien we wel wat we zien? We zijn zo vervuld van onszelf, van onze eigen, haastige vragen naar de zin van het leven, naar het 'waarom' van de dingen, dat onze ogen de werkelijkheid niet meer lezen.

Het antwoord staat in levenden lijve voor haar, maar ze is helemaal bevangen door haar vraag: 'Heer, als u hem hebt weggehaald, vertel me dan waar u hem hebt neergelegd, dan kan ik hem meenemen.' Er zit wel beweging in. Maria lijkt door haar onzekerheid heen te komen. Als ze maar weet waar het lichaam is, dan zal ze de nodige maatregelen nemen. Op basis van dat halve zien zal ze geen halve maatregelen nemen. Zo gaat het in het leven. Hele maatregelen op grond van gebrekkig inzicht, want waar moet je met dat lichaam heen, Maria? Terugleggen in dit graf, op de plaats van de dood? En dan?

Maria wendt zich af van de tuinman. Laat ze impulsief merken dat ze ook niets van hem verwacht? En dan klinkt de stem van Jezus: 'Maria!' Het gaat als een schok door haar heen: ik hoor mijn eigen naam. Dit is Jezus! Ze draait zich om en zegt tegen Hem, in haar eigen taal: 'Rabboeni', Meester! In de flits van een seconde heeft ze Hem herkend.

Hier ligt de sleutel van dit aangrijpende, diepmenselijke verhaal. In dat ene, ontroerende moment van herkenning.

Laten we proberen er wat dichterbij te komen om er iets van te doorgronden en het tot ons te laten doordringen.

Dit is de tweede maal dat Jezus haar aan haarzelf teruggeeft. Hij heeft haar eens genezen van een diepe depressie. Ze was toen bezeten van demonen, stuurloos van angst, haar 'ik' onherkenbaar door agressie. Door Hem is ze weer zichzelf geworden, de Maria die ze was: helemaal de oude.

En vandaag opnieuw. Ze is in een crisis terechtgekomen, die haar naamloos maakt. Nooit heeft ze onder stoelen of banken gestoken hoeveel ze van Hem hield en hoe hoog ze Hem had. Hij is dood. Dat kan al niet. Dat is absurd. Maar ook zijn lichaam is er niet eens meer. Dat kan helemaal niet. Waar hebben ze Hem gelaten? Ze is helemaal alleen. Ze is zichzelf niet meer. Net als wanneer je een geliefde mist, dan ben je ook jezelf kwijt. Je bent voor je gevoel een niemand.

Ik stel me voor dat veel asielzoekers, die almaar wachter op zekerheid, zich zo voelen. Losgemaakt van je geschiedenis, van je land, van je familie – alleen in de wachtkamer van een vreemd land, met ambtenaren en formulieren. Een niemand, naamloos ...

En dan hoor je je naam.

Maria. De stem die haar noemt, die haar naam teruggeeft. De stem van Jezus. Ze weet wie ze is.

Wanneer wij mensen in verwarring zijn, wordt de vraag naar het leven dringender dan ooit.

Hier, in dit opstandingsverhaal is een opening: een klein stukje blauwe hemel tussen de donkere wolken. De opstanding is geen recept. De opstanding is onvoltooid als wij mensen niet opstaan en opgestaan zijn. Daarom zoekt de Levende naar ons, langs gewoon menselijke wegen. Wat wij allang wisten, wordt hier openbaar. Het leven is niet een of ander filosofisch probleem. Het leven als een soort verzamelbegrip is niet meer dan een gedachtespinsel. Het is jouw leven of het bestaat helemaal niet. Leven is pas leven als er een band is, een relatie; als er iemand is die van je houdt en die je naam fluistert: Maria. Daarom is het leven goed en zonnig wanneer je leeft te midden van vrienden en kennissen, die je omgeven met een weefsel van liefde en betrokkenheid. Daarom zijn we zo ontroostbaar als iemand van wie we houden sterft. Daarom zijn we bijna levend dood als er niemand is die om ons geeft.

Zo is ook het leven dat wij na Pasen vieren. Wij hebben het wel over de opstanding en het leven, maar dat is heel persoonlijk bedoeld: de Levende zoekt ons, en vul je eigen naam maar in; Hij noemt ons midden in het leven bij de naam.

En wat gebeurt er dan? Spontaan, in dezelfde ademtocht, uit het diepst van haar hart zegt Maria: rabboeni, mijn leermeester. Zij herkent Hem als degene, die haar gidst door het leven.

Zo wordt een mens aangeraakt door God. Zo ontstaat de mystieke band met Jezus. In de weg van de herkenning. Hij kent mij en ik ken Hem. Dat lijkt misschien onwezenlijk. Het mag dan voor Maria opgaan, maar zij heeft Hem persoonlijk gekend en zij ontmoet Hem hier opnieuw.

Voor ons is Jezus vervaagd in de mist van de eeuwen. Toch is herkenning heel goed mogelijk. Je leest zijn woorden, je ontdekt, dat die woorden slaan op jouw leven. Je ervaart dat Hij jouw naam noemt en je erkent Hem als je unieke leermeester. Een mystieke, intiem geestelijke band. Daarom

zegt Jezus tegen Maria: raak Mij niet aan. Dat is geen anticlimax. Dat is de weg van de opstanding in de wereld van vandaag. Onze leermeester gaat naar zijn Vader en onze Vader, naar zijn God en onze God. Hij zou onze leermeester niet kunnen zijn als Hij niet deelde in dat goddelijke geheim: majestueuze afstand om ons uiterst menselijk nabij te kunnen zijn.

Maria begrijpt dit. Ze vertelt het aan haar medeleerlingen.

Zo is het wondere bericht de wereld ingegaan. Van mond tot mond en van hart tot hart.

En nog steeds weten mensen zich opnieuw, voor het eerst en steeds weer bij hun naam genoemd.

Door Jezus. De Levende.

Amen